

[Ennakkotieto]

4386/00.01.00/2013

§ 304

Lausunnon antaminen valtiovarainministeriölle kuntarakennelain (1698/2009) 4 luvun mukaisen erityisen kuntajakoselvityksen asettamisesta (Kv-asia)

Valmistelijat / lisätiedot:

Mari Immonen, puh. (09) 816 22252

Markku Takala, puh. (09) 816 22069

Timo Kuismin, puh. (09) 816 22393

etunimi.sukunimi@espoo.fi

Päätösehdotus

Kaupunginjohtaja Jukka Mäkelä

Kaupunginhallitus ehdottaa, että valtuusto antaa valtiovarainministeriölle seuraavan lausunnon erityisen kuntajakoselvityksen käynnistämisestä ja kuntajakoselvittäjästä:

Espoon aikaisemmat lausunnot

Espoon valtuusto on todennut kuntauudistukseen liittyvissä lausunnoissaan 11.4.2012 ja 25.2.2013 ja 20.5.2013, ettei Espoo hyväksy pääkaupunkiseudun kaupunkien pakkoliitosta eikä pääkaupunkiseudun kuntaliitokseen tähtäävän kuntaliitosselvityksen käynnistämistä.

Helsingin seudulla kuntauudistuksen ja metropoliratkaisun tavoitteina tulee olla palvelujen laatu ja kustannustehokkuus, seudun kilpailukyky, elinvoimaisuus, ekologinen kestävyys, segregaatoin torjuminen, ja hyvinvointi sekä yhteisöllisyys. Esitysten tulee perustua edellä mainittujen tavoitteiden kannalta parhaisiin argumentteihin. Kuntarakenteen muutosesitysten taustalla tulee aina olla huolella punnitut vaihtoehdot, joista on voitava valita seudun tavoitteita parhaiten palveleva malli.

Helsingin seudun 14 kuntaa muodostavat tulevaisuudessa entistä yhtenäisemmän yhdyskuntarakenteellisen kokonaisuuden. Tälle alueelle tarvitaan oma metropoliratkaisu maankäytön, asumisen ja liikenteen suunnitteluun ja toteutukseen, sosiaalisen eheyden lisäämiseen ja segregaatoin torjuntaan sekä näihin liittyvään seudulliseen valmisteluun ja päätöksentekoon.

Kuntajakoselvitys käynnistetty Espoon, Kauniaisten, Kirkkonummen ja Vihdin kanssa

Kuntarakennelaki edellyttää käytännössä kaikilta kunnilta kuntajakoselvitystä. Espoo pitää metropolialueen esiselvityksessä suositeltua vaihtoehtoa kuntajakoselvityksestä Kauniaisten ja Kirkkonummen kanssa perusteltuna, sillä täydennyksellä, että

kuntajakoselvitykseen tulee myös Vihti. Espoolla on yhteistyösopimus Kirkkonummen ja Vihdin kanssa, mutta siinä ei ole vielä riittäväällä tasolla selvitetty kuntien MAL- ja palveluyhteistyötä.

Valtuuston 20.5.2013 ja kaupunginhallituksen 26.8.2013 päätösten mukaisesti Espoo on käynnistänyt vapaaehtoisen kuntajakoselvityksen tekemisen Kaunaisten, Kirkkonummen ja Vihdin kanssa.

Pakkoliitosta Helsinkiin ja erityisen kuntajakoselvityksen määrittämisestä vastustetaan

Espoo ei hyväksy pääkaupunkiseudun kuntien pakkoliitoksia eikä pakkoselvityksiä. Suur-Helsingin muodostaminen olisi koko metropolialueen kehityksen kokonaishallinnan ja seudun haasteiden ratkaisun kannalta riittämätön ja väärä alue.

Selvitysalueelle syntyvä kunta muodostuisi talousarvioltaan yli kymmenen miljardin euron suuruiseksi. Työntekijöitä olisi lähes 100 000. Selvitysalueen kuntien yhdistämisen kertaluontoiset lisäkustannukset olisivat mittavat ja menot jäisivät pysyvästi korkeammiksi. Taloudellisten vaikutusten suuruusluokkaa kuvaa se, että suurkunnan toimintakulut olisivat Helsingin kustannustason mukaan laskettuna miljardin suuremmat kuin Espoon kustannustason mukaan laskettuna. Suurkunnan keskeisimpien tietojärjestelmien yhtenäistämistä (asiakasjärjestelmät, toiminnanohjaus ja sähköiset työympäristöt) aiheutuvat kustannukset olisivat jo noin neljännesmiljardin. Kaupungeissa on myös useita satoja muita eri järjestelmiä. Näiden järjestelmien yhdistäminen tai korvaaminen olisi vähintään yhtä suuri ponnistus. Muutos sitoisi kaikki voimavarat useiksi vuosiksi. Suurkunnan palkkatason harmonisoinnista aiheutuvat kustannukset merkitsisivät yli 100 miljoonan lisäkustannusta nykyiseen tasoon verrattuna. Kaiken kaikkiaan lisäkustannukset merkitsivät suurta nousupainetta esitetyn suurkunnan veroprosenttiin eivätkä pienennä kestävyysvajetta.

Kuntarakennelaki 4 e § Helsingin metropolialue tulkintaa

Tässä lainkohdassa on erikseen säädetty Helsingin metropolialueen selvitysalueista ja -perusteista.

Hallituksen esityksen yksityiskohtaisissa perusteluissa todetaan tämän pykälän osalta mm. seuraavaa:

”Hallitus selvittää erilaiset vaihtoehdot metropoliratkaisuksi alueen yhteisen suunnittelun ja ohjauksen tueksi erityisesti maankäytön-, asumisen- ja liikenteen kysymyksissä, sekä kilpailukyyn vahvistamiseksi ja segregaaation ehkäisemiseksi. **Työ on käynnistetty vuoden 2012 heinäkuussa esiselvityksellä, jossa kartoitetaan yhteistyössä alueen kuntien kanssa metropolialueen tulevat kuntajakoselvitysalueet sekä vaihtoehtoiset mallit metropolihallinnoksi.**

Erityisesti yhdyskuntarakenteen osalta muualla maassa sovellettava selvityspäätökset johtaisi Helsingin metropolialueella toiminnallisesta näkökulmasta arvioituna liian suurten selvitysalueiden muodostumiseen. **Tämän vuoksi Helsingin metropolialueen kuntia koskevan erityissäännöksen tarkoituksena olisi rajata alueita pienempiin toiminnallisiin kokonaisuuksiin.**

Mainittujen kuntien tulisi selvittää yhdistymistä alueilla, joilla on merkittävä yhdyskuntarakenteen eheyttämistarve yhteisen keskustaajaman ja sen kasvupaineen vuoksi. **Koska edellä mainittu yksin johtaisi metropolialueella liian suurten selvitysalueiden muodostamiseen, tulisi metropolialueella muodostettavien selvitysalueiden lisäksi muodostaa toiminnallinen kokonaisuus ja oltava perusteltu alueen kokonaisuuden kannalta”.**

Hallituksen esityksen yleisperusteluissa todetaan puolestaan että:

”Työ on käynnistetty vuoden 2012 heinäkuussa esiselvityksellä, jossa kartoitetaan yhdessä alueen kuntien kanssa metropolialueen tulevat kuntajakoselvitysalueet sekä vaihtoehtoiset mallit metropolihallinnoksi... Selvityshenkilöiden tehtävänä oli tehdä ehdotukset niistä kuntajakoselvitysalueista, joilla metropolialueen kuntien tulisi toteuttaa keskinäiset liitosselvitykset”.

Helsingin metropolialuetta koskevan erityissäännöksen 4e§:n tarkoituksena on ollut rajata liian suurten selvitysalueiden muodostumista. Espoon, Kauniaisen ja Kirkkonummen osalta erityistä kuntajakoselvitystä ei ole tarpeen lainkaan määrätä, koska em. kunnat ovat jo vapaaehtoisesti aloittaneet kuntarakennelaisissa tarkoitettun selvityksen tekemisen yhdessä Vihdin kanssa.

Valtionvarainministeriön erityiselle kuntajakoselvitykselle esittämä laaja selvitysalue ei ole kuntarakennelain 4 e §:ssä tarkoitettun mukainen. Pelkästään se, että Helsinki ja Vantaa ovat jäämässä vapaaehtoisten selvitysten ulkopuolelle, ei ole riittävä peruste erityisen kuntajakoselvityksen asettamiselle näin laajalle selvitysalueelle, joka siis koskisi yhdeksää kuntaa metropolialueen 14 kunnasta.

Johtopäätökset

Johtopäätöksenä Espoon kaupunki toteaa, ettei se hyväksy pääkaupunkiseudun kuntien pakkoliitoksia eikä pakkoselvityksiä. Ministeriön esittämän erityisen kuntajakoselvityksen alue ei ole kuntarakennelain 4 e §:n hengen ja tarkoituksen mukainen, eikä vastaa metropolialueen esiselvityksen selvityshenkilöiden esittämiä suosituksia. Vastoin kuntien tahtoa tehdyt liitokset tai selvitykset eivät luottamuksen häviämisen takia ja kokemusten mukaan tuo juuri tuloksia, paranna tuottavuutta, turvaa palveluja, vaan pikemminkin heikentävät niitä. Espoon mukaan on myönteistä, että hallitus kannustaa kuntia etenemään itse käynnistämällä selvitysalueilla. Mikäli erityiseen kuntajakoselvitykseen kuitenkin päädytään, tulee Vihdin olla siinä mukana.

Ministeriö pyytää lausuntoa Suomen isoimmasta erityisestä kuntajakoselvitystä tilanteessa, jossa valtion kaikki omat rakennepoliittista ohjelmaa, Sote-ratkaisua ja valtionosuusjärjestelmää koskevat ratkaisut ovat avoimina ja samalla kunnat valmistelevat talousarvioitaan erittäin vaikeassa tilanteessa. Metropolialueella tapahtuvat liitosprosessit ovat kuntien koon, henkilöstön määrän sekä toimintojen monimutkaisuuden takia vaativia. Tilannetta on pidettävä kuntien kannalta kohtuuttomana.

Kuntien yhdistymisselvitysten valmistelu on kytköksissä metropolilain valmisteluun ja sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämislain valmisteluun. Ne otetaan kuntien omissa selvityksissä huomioon. Näin ollen metropolilain valmistelussa tulee varmistaa vuorovaikutus kaikkien Helsingin seudun kuntien kanssa. Lakia valmistelevan työryhmän tueksi tulee esimerkiksi perustaa 14 kuntajohtajasta muodostuva ryhmä.

Päätös

Kaupunginhallitus:
Esittelijän ehdotus hyväksyttiin.

Oheismateriaali

- Lausuntopyyntö kuntarakennelain (1698/2009) 4 luvun mukaisen erityisen kuntajakoselvityksen asettamisesta

Selostus

Valtiovarainministeriö on kirjeellään 8.10.2013 pyytänyt Espoon, Helsingin, Kauniaisten, Keravan ja Vantaan kaupunkeja sekä Kirkkonummen, Sipoon, Tuusulan ja Vihdin kunnalta lausuntoa kuntarakennelain (1698/2009) 4 luvun mukaisen erityisen kuntajakoselvityksen asettamisesta.

Kuntarakennelain mukaan ministeriö voi määrätä toimitettavaksi erityisen kuntajakoselvityksen, jota varten ministeriö asettaa kyseessä olevia kuntia kuultuaan yhden tai useamman kuntajakoselvittäjän.

Lausunnot on pyydetty toimittamaan 19.11.2013 mennessä. Valtiovarainministeriö tulee lähettämään kunnille vielä erillisen lausuntopyynnön kuntajakoselvittäjistä. Lausuntopyynnön määräaika tulee olemaan sama, 19.11.2013.

Tiedoksi

